

DESTÂN-I VEYSEL-KARÂNÎ

EPOS OF VEYSEL KARANI

Dr. Yunus KAPLAN

Özet

Dinî-tasavvufî Türk edebiyatında halkı eğitmek ve dinî bilinci yerleştirmek için pek çok manzum ve mensur eser yazılmıştır. Halk arasında büyük rağbet gören bu eserler, zamanla birtakım değişikliklere uğrayarak farklı yorumlarla yeniden kaleme alınmıştır. Çalışmamızda, bu tür manzum bir destan olan “Destân-ı Hazret-i Veysel Karânî” üzerinde durulacak ve metnin neşri yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Destan, Veysel Karânî, Tasavvuf, Üveysîlik.

Abstract

In Religious-mystical literature so many verse written in order to educate and to embed the religion to the citizens. A lot of verses which has been demanded by the citizens,rewritten with new interpretations. In our study “Destân-ı Hazret-i Veysel Karânî” verse will be focused on and translated in transcription alphabet.

Key Words: Epos, Veysel Karânî, Mysticism, Üveysîlik.

Giriş

Türkler Müslüman olduktan sonra İslamî kültür öğeleri, toplumsal hayatın her alanında kendini hissettirmeye başlamıştır. Bu etkilenmeden edebiyat da nasibini almış, yazılan edebî eserlerimizde dinî terimlere ve dinî muhtevalı konulara yoğun bir şekilde yer verilmiştir.

Şairlerimiz, insanın dünyevî hayatını kontrol altına alarak onu ebedî mutluluğa ulaştırma amacındaki İslam anlayışını, halkın zihnine ve gönlüne kolayca yerleştirmenin en önemli araçlarından birisi olarak edebiyatı görmüşlerdir. Özellikle mutasavvıf şairlerin, halka tasavvufun ve dolayısıyla da İslam'ın öğretilerini anlatmak için -genellikle- şiir yolunu seçmeleri bu manada değerlendirilir.¹ Bundan dolayı dinî içerikli manzum-mensur olarak birçok eser kaleme almışlardır.

Yazılan bu eserlerde peygamber kıssalarına ve mucizelerine, sahabe hayatlarına, din büyükleri ve evliya menkıbelerine geniş yer verilmiştir. Çeşitli kaynaklarda hikâye, efsane, destan gibi adlandırmalarla anılan bu tür eserler “Anadolu’da Türk edebiyatının teşekkül devresi olan 13. yüzyılda oluşmaya başlamış, çocuklukla da 14. ve 15. yüzyıllarda yazıya geçirilmiştir.”² Bu eserler, halkı eğitmek ve bilinçlendirmek için kaleme alındıklarından sanat endişesinden uzak, halkın anlayabileceği sade bir dille yazılmıştır.

“Mucizeler, kerametler ve İslam menkıbelerinden esinlenen bu eserler, çocuklukla Arap kaynaklı olup zaman içerisinde tercümeler, nakiller ve adaptasyonlarla da zenginleştirilerek Türkçeye kazandırılmış ve sahiplenilmiştir.”³ Kesik Baş Destanı, Ejderhâ Destanı, Güvercin Hikâyesi, Geyik Hikâyesi, Hatun Destanı, Fâtıma Destanı, İbrahim Destanı, Veysel Karânî Destanı, Hz. Ali Cenkleri, Battal-nâme, Saltuk-nâme gibi anlatılarda bu tür konular işlenir. İlk örnekleri genellikle manzum olarak yazılan bu eserlerin ilk müellifleri kesin olarak bilinmemektedir.

Divan edebiyatı geleneğinde Hz Peygamber’in hayatı ve yaşadığı olaylar, gösterdiği mucizeler, hadisleri ve ashabıyla olan münasebetleri sıkça işlenmiştir. “Hz. Peygamber ve ashabının vefatlarından sonra, Kur’ân ile birlikte onların sözleri ve hayatları da toplanmaya başlanmış, bu sırada da bazı olaylar efsaneleşmiştir.”⁴

Veysel Karânî de edebiyat tarihimizde hayatı efsaneleştirilen ve menkıbeleri yüzyıllardan beri halk arasında yaşayan şahısların başında gelir. İslâmiyetin doğuş dönemlerinde Yemen’de dünyaya gelmiştir. Hz. Peygamber’i göremeyip

¹ Kuzubaş, Muhammet, **Manzum Bir Destan Kitabı (Destân-ı Veysel Karânî, Vefât-ı Hz. Fâtıma, Vefât-ı Hz. İbrâhîm, Hikâyet-i Güvercin, Hikâyet-i Geyik)**, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research*, Volume 1, Issue 2, s. 304.

² Argunşah, Mustafa. Kirdecî Ali Kesikbaş Destanı. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara 2002. s. 15.

³ Aslan, Namık. “Manzum Dini Hikâyeler ve Kirdecî Ali’ye Ait Olduğu Söylenen İki Hikâye Metni (Güvercin ve Geyik Destanları)”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. S. 20. s. 190.

⁴ Artun, Erman. Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı. Kitabevi Yayınları. İstanbul 2006. s. 114.

ruhaniyetinden feyiz alarak ona inanıp Müslümanlığı kabul etmiş, kendini zühde vermiş biri kişidir. Hz. Peygamber'in hayatında Müslümanlığı kabul etmesine rağmen onunla görüşmemiştir. Ancak Hz. Ömer devrinde Medine'ye gelerek oradan Küfe'ye geçmiş, hayatının geri kalan kısmını inziva şeklinde orada geçirmiştir. Onun yaşadığı bu münzevî hayat tarzı, kendisinden sonraki dönemlerde yetişen mutasavvıflar için daima ilham kaynağı olmuştur. Hatta buradan hareketle tasavvufta müritlerden birisi, kendisinden önce gelip geçmiş birinin ruhaniyetinden feyiz alarak sülûk görürse bu kişiye Üveysî denmiş,⁵ bu yoldaki yetişme tarzından da Üveysilik doğmuştur.⁶

Hayatı ve menkıbeleri yüzyıllardan beri dilden dile anlatılan Veysel Karânî hakkında Divan edebiyatında birçok şair, yazdıkları manzumelerde ona ya telmihte bulunmuş ya da hayatı hakkında çeşitli müstakil eserler kaleme almıştır. Bu eserlerden biri de, "Destân-ı Hazret-i Veysel Karânî" adını taşıyan ve Mustafa adlı bir kişi tarafından 1152 (M. 1739) tarihinde istinsah edilen eserdir. Yazarı belli olmayan manzum olarak yazılan bu eser dışında, edebiyat tarihimizde Veysel Karânî hakkında yazılan birçok eser bulunmaktadır.

Nüsha Özellikleri

Eserin tespit edilebilen bir nüshası bulunmaktadır. Milli Kütüphanede Yz. A. 8211/1 arşiv numarasıyla kayıtlı olan bu nüsha, 16 varaktan ve 13 satırdan oluşmaktadır. Yazısı harekeli nesih olup sayfa yapısı beyit yerine satır düzenine göre düzenlenmiştir. Başlık ve bölüm başlarındaki salâtlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Hicri 1152, Miladi 1739 tarihinde istinsah edilen eserin müstensihî, Begeci-zade Mustafa'dır. 160x110-110x70 mm ölçülerindeki yazmada harf filigranlı kâğıt kullanılmıştır.

Baş: Geliñ imdi talalum ʿaşk baħrine

Çıkalum cevheriledir ...

Son: Bunı yazdım yâdigâr olmak için

Oķuyan yazana bir duʿā kılmaķ için

Konusu

Milli Kütüphanede Yz. A. 8211/1 numarayla kayıtlı bu eserde "Destân-ı Hazret-i Veysel Karânî" başlığı altında, Hz. Veysel Karânî'nin Hz. Peygamber'i

⁵ Pala, İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. Akçağ Yayınları. Ankara 1990. s. 553.

⁶ Veysel Karânî'nin hayatı ve Üveysilik için daha geniş bir bilgi için bakınız: Ocak, Ahmet Yaşar. Veysel Karani ve Üveysilik. Dergah Yayınları. Ankara 2003.

görme arzusuyla annesinden izin alarak Yemen'den Medine'ye gelişi, Hz. Peygamber evde olmadığı için bu arzusuna ulaşamadan tekrar Yemen'e dönüşü; Hz. Veysel Karânî'nin kendisini ziyarete geldiğini öğrenen Hz. Peygamber'in hırka-i şeriflerinin ona verilmesini vasiyet etmesi ve Hz. Ömer ve Hz. Ali'nin bu vasiyeti yerine getirmek için hırkayı Hz. Veysel Karânî'ye ulaştırması anlatılır.

Dil ve Üslup Özellikleri

Anadolu'da dinî-tasavvufî edebiyatın teşekkülü esnasında ortaya çıkan bu tür anlatılar, halk tarafından büyük bir rağbet görmüş ve büyük bir heyecanla okunup dinlenmiştir. Halk için yazılan bu eserlerde, yazıldıkları çağın dil özelliklerini yansıtan birçok halk söyleyişine rastlamak mümkündür.

Veysel Karani Destanı da halk içinde okunup söylendiği için sade bir dille ve halk Türkçesiyle kaleme alınmış, birtakım halk söyleyişleri kullanılarak anlatıma akıcılık katılmıştır. Eserde yazıldığı dönemin halk söyleyişlerini yansıtan “diñle imdi, cānımız olsun fedā, ço beni Allāha ışmarla” gibi ifadeler ve dil özelliklerini yansıtan “tamu, irgörmek, eyü, yarlığamak, sımak, varayın, kılısar, köv, bular, olar, oldurur, vardurur, buncalayın, alugörmek vb.” gibi birtakım arkaik kelime ve eklere rastlamak mümkündür.

Sonuç

“Destân-ı Hazret-i Veysel Karânî” adını taşıyan ve mesnevi nazım şekliyle yazılan eserin yazarı belli değildir. 18. yüzyılın ilk yarısında(1739) Mustafa adlı biri tarafından istinsah edilmiştir. Mesnevi nazım şekliyle yazılan ve 180 beyitten oluşan eser, aruzun “*Fā'îlātün Fā'îlātün Fā'îlün*” vezniyle yazılmıştır. Eser, yazıldığı yüzyılın dil ve imla özelliklerini yansıtmaları bakımından önemlidir.

(1b) DESTÂN-I HAZRET-İ VEYSEL-ĞARÂNÎ

Fâcîlâtün Fâcîlâtün Fâcîlün

Mefhâr-i mevcûdâd Muhammed Muştafâ-râ şalavât

Geliñ imdi talalum aşğ baħrine
Çıkalum cevheriledir ...⁷Şöyle niçmetlü cevâhirdir ey yâr
Alana devlet olısar pâyidârYañi dürrü muçizâtı Muştafâ
Hem daħi serdâr sırr-ı evliyâDiñle imdi cânile ey püser
Vir şalavât cânile algıl haber5 Kimdir ol sultân-ı Veysi aşikâr
Ol Yemen elinde idi baħtiyâr(2a) Kim Ğaren kövünde olurdı hemen
Deve güderdi gece gündüz yaħınVaridi bir gözsüz anası anıñ
Bekler idi anı ol leyl ü nihârArğasına alur idi çün müdâm
Deve güdmege giderdi ol hemânĞor idi bir gölgede anı hemân
Devesini güder idi ol yaħın10 Ücretile develeri ol güder
Gice gündüz Teñriye tãrat iderAnasına ider idi ħürmeti
Anıñ için buldı Ħağdan rifati⁷ Metinde herhangi bir sebepten dolayı okunamayan kelimelerin yerine ... işareti kullanılmıştır.

- (2b) Deve yününden dikerdi taqyasın
El emegin yemek için ol hemîn
- Rûh-ı pāk-i Muḥammed Muṣṭafā-rā şalavāt
- Başladı bir t̄ac dike kendi ol
Didi bismi'llāh ile ihlāş-ı şerīf ile ol
- İgne başına ihlāş-ı şerīf
Oğur idi yüz ʿaded ol zaʿīf
- 15 Bu üslûb üzre dikdi ol hemen
Yedi yılda tekml̄ itdi çün tamām
- Ḥaḳ teʿālā ol kerīm-i kird-gār
ʿĀşık oldu ol tāca perverdigār
- Didi Mevlā isterem anı luṭfile
.....⁸
- Gönderüp birkaç melekler ol Kerīm
Bize şatsun t̄acını ol ḥalīm
- (3a) Gerçi yünendendir pahāsı bellüdüdür
Lākin ʿindimde ḳatı ḳıymetlüdüdür
- 20 Çevresi dībā olursa baḳmayam
Ehl-i dünyā gibi aña aḳmayam
- Baña yoḳlukdurur gerek hemîn
Neme yarar olsa ger dürr-i semîn
- Deve güderdi yabānda buldılar
Melekler çünkü Veyse geldiler
- Ṭāʿatı Ḥaḳḳa iderdi ol pāk-i dīn
Verdiler selām didiler ey emîn
- Ḥaḳ teʿālā eyledi size selām

⁸ Bu mısra eksiktir.

Veys kalkup pes didi ‘aleyke’s-selâm

- 25 Cân gözile baqdı çün Veys bunlara
(3b) Bildi ol dem gerçi beñzer başere

Pes nedir didi bunlara maqşüdiñiz
Maşlahat ne bunda neye geldiñiz

Bizi gönderdi didiler Allâhımız
İmdi ma‘zûr tut bizim küstâhımız

Hâk te‘âlâ istedi sizden bu tâcı ey yâr
Hem virirse göz deyi gör âşikâr

Söyleñüz bunuñ bahâsını hemîn
‘Arz-ı sübhâna idelüm çün yâ emîn

- 30 Dönüp Veyis ki bunda didi ey cân
Mâl-i dünyâ ile olmaz bu ‘ayân

Key katı kıymetlüdür baña olmaz bahâ
Hâk te‘âlâ istedi çün tek anı virdim aña

- (4a) Didi bunlar söyle kıymetini
Biz bilelüm anuñ ‘izzetini

İsm-i pâk-i Muhammed Muştafâ-râ şalavât

Veyis didi ki buñlara diñleñ beni
Çünkü gönderdi sizi yüce Ğanî

Çok emek çekdim eyledim devâm
.....⁹

- 35 İgne başına yüz ihlâş itmişem
Kim şayılmaz pes ne deñlü itmişem

Mevlâ bilür hisâbın ancak hemîn
Dilerem bağışlaya baña Mu‘în

⁹ Bu mısra eksiktir.

- Her bir iḥlāş için yüz biñ ‘āşī hemīn
Lāyık olmuş pes oda yanmaqlığa
- (4b) Ümmetinden ol ḥabībīñ ... var
‘Āşīlerdir o da lāyıkdır olar
- Erkek dişi āşī mücrim tā ki var
Dilerem bağışlaya perverdigār
- 40 Böyle derken geldi Ḥaḫdan bir nidā
Ol nidāya cānımız olsun fedā
- Ḥaḫ te‘ālā didi virdüm maṭlūbını āşikār
Hep sözün itdüm ḳabūl her ne ki var
- Bu sözi Veyis tıydu ol dem nāgihān
Didi tācı virirem hoş şādumān
- Virdi tācı şevḳile i‘zāz ile
Çün melekler aluban gitdi bile
- Geldi yetmiş biñ melekler āşikār
Ḳarşulayup bunları her ne ki var
- 45(5a) ‘İzzeti ikrāmile çün aldılar
Cümle göklerde ziyāret ḳıldılar
- Nice ta‘zīm birle ‘arşa vardılar
Başları üzre alup gettirdiler
- Ḥaḫ te‘ālā buyurur ol dem hemīn
Bunu ‘arşı altına aşıñ yaḳīn
- Tācı nūrdan zencīr ile aşıdılar
Cümle gök ehli ziyāret ḳıldılar
- Tā ḳıyāmet tırisardur ol ‘ayān
Gördi mi‘rācda anı faḫr-i cihān

Çeşm-i pāk-i Muḥammed Muştafā-rā şalavāt

50 Didi ol dem Cebrā'īle çün Muştafā
Kim mübārek ḥātırıñ olsun şafā

(5b) İş budur ümmetine meded irgören
‘Aşīleri ol şamudan kırtaran

Kim Veyis kardaşındur bu hüner
Ümmetiñ için eylemişdir mu‘teber

Dilegini ḥaḳ anuñ kıldı kabül
Ümmetiñ ‘aşīlerine yā rasül

Çün işitdi bu sözi faḥr-i cihān
Sevinüben oldı ol dem şādumān

55 Ger severseñ ol rasüli aşikār
Vir şalavāt Muştafāya ey kibār

Vech-i pāk-i Muḥammed Muştafā-rā şalavāt

Çünkü mi‘rācdan dönüp geldi rasül
Ger ḥaber virdi aşḥābına ol pür uşül

(6a) Ululuğın söyledi aşḥābına
Alugörebilsem yüzüni ben yine

Bu gözile görebilsem yüzüni
Daḫi işitsem anuñ şīrīn sözünü

Her zamān der idi ḥalkıñ eyüsi
Geldi Yemenden baña dost koḫusu

60 Bunca yıldır Yemende turur ol şāh
Görmedi rasül yüzüni iderdi āh

Anasını bırağub gidemedi
Göremedim ben ḥabībi der idi

- o beni Allāha ışmarla hemen
 Var rasūle ey gōzūm nūrı revān
- Benim itin p mūbārek elini
 (6b) Hem řefā‘atdan unutmazun beni
- oğrı var evine sen şimdi revān
 Girū gel eglenme hi anda hemen
- 65 Girdi yola derdile biņ zār ile
 Yerlere yūzūn sūrtip pervāz ile
- ‘Ařkile gitdi ire ma‘řūına
 ... ayanur anuņ mūřtāına
- Evine geldi rasūliņ ol hemān
 Degil idi meger onda ol imām
- Gitmiřdi mescide ol demde rasūl
 apuya gelip aleb itdi ol
- Evde midir Muammed Muřtafā
 Dilerem ide bize mihr-i vefā
- (7a) Rūh-ı pāk Muammed Muřtafā-rā řalavāt
- 70 İeriden ıkdı geldi Fāıma
 Bağdı apu arasından Fāıma
- Gōrdi bir ‘arab kişidir āřikār
 Gūn yūzi dađı gōkek nūrı var
- şöyle za‘ıfdır teni olmuş haşif
 Hem hilāle dōnmūř eřmi lařif
- Gōzlerinde var idi hāleti
 Ādemiņ gōzlerin alur heybeti
- Gōricek Fāıma anı ditredi
 Kimi istersin bugūn bunda didi

- 75 Didi kim Veysi isterem Muḥammedi
Ol şefâat kâmi nūr-ı Aḥmedi
- (7b) Rūḥ-ı pāk-i Muḥammed Muştafâ-râ şalavât
- Fâtıma eyder yâ ulu kişi
Mescide gitdi cihāniñ güneşi
- Çün birazcık eglenesin gel hemen
Şimdi mescidden gelür faḥr-i cihān
- Deyesin geldi Yemenden bir ʿarab
ʿĀşıkıñdur ol seni kıılır taleb
- Vardurur bir zaʿîf anam nâ-tüvân
Bir vaşyyet kıldı baña bil ʿayân
- 80 Ol ḥabîbe söyle kim ola şeffî
Kim unutmasun anamı ola muṭî
- Ger deyesin Veyis muḥibbiñ âşikâr
Gelmişidi görmege ol âşikâr
- (8a) Çün baña hem anama kılsun duʿâ
Ḥazret-i Ḥaḳdan olısdur revâ
- Böyle deyüp dutdı gitdi ol fetâ
Kim birazdan eve geldi Muştafâ
- Rūḥ-ı pāk-i Muḥammed Muştafâ-râ şalavât
- Gel öpeyim gözlerin didi hemen
Bu göz ile sen anı gördüñ ʿayân
- 85 Kimi gördüñ bu gözile söyle kızım
Didi cânım ata diñle bu sözüüm
- Bir ʿarab geldi kapuya ki ʿaceb
Kendi zaʿîf sözleri ammâ mâhir

- Bağdum anuñ gözlerine ey ata
Herze düşdi tenüme bağ kudrete
- (8b) Vecde varup yādī kıldım uvzumu
Güçle cevāba açdım sözimi
- Söyledi ne didi ise ol velī
İsmi Veyis hem itmiş ‘ömrin ālī
- 90 Çün işitdi Muşafā bu sözleri
Öpdī kızınıñ ol mübārek gözlerin
- Didi kızım zī-sa‘ādetdir saña
Bu gözile sen görüp bağıdñ aña
- Zihī devlet ol göze gören anı
Gözleriñi öpeyim cānımıñ cānı
- Oldurur ol bārigāh-ı kibriyā
Oldurur hem bāsebānı evliyā
- (9a) Kırb-ı Hāğğa şöyle bulmuşdır vuşul
Kimseler ol adaya itmez duğul
- 95 Böyle deyüp ol Muḥammed Muşafā
Kıomaz idi anı dilinden müctebā
- Çünkü aşḥāblar kıatına geldi ol
Gözlerimi öpüñüz didi rasul
- Didi yārenler geliñ öpüñ gözüm
Dost yüzünü göreni gördi gözüm
- Ben anı öpdüm geliñ siz de öpüñ
Teñri bir bilüp aña tapuñ
- Kalkdı aşḥāb gözlerini öpdiler
Hoş beşāretler kılup sevindiler

- 100 Dâ'imâ leylü nehâr ol Muşafâ
 omadı Veysi dilinden ol şafâ
- 9b Rûh-ı pāk-i Muḥammed Muşafâ-râ şalavât
- Çün beķāya  azme raġbet itdi ol
  Ali ile  Omere didi rasûl
- Kim benim bu ıramı hem tâcımı
 Sevdigim Veyse götürüñ siz anı
- Daġi benden aña eyleyüñ selâm
 Kim vaşiyet eyledi ayr'ul-enâm
- Eylesün zıkr ümmetümi dâ'imâ
 Dilesün adan anları dâ'imâ
- 105 ıramı geysün daġi tâçım ile
 Ümmetüme dilerem şeff  ola
- Dilerem kim yâ rasûl-ü dü-cihân
 Siz anı od görmediñüz ile'l-ân
- (10a) Pes nedendir böyle  aşık olduġuñ
 Cân-ı dilden hem muḥabbet kıldıġıñ
- Didi gerçi zâhirde görmedim
 İllâ bâtında daġi ayrılmadım
- Gice gündüz sırrı benimle bile
 Nice anı ben getürmeyem dile
- 110 Tâ kıyâmet sırrı bâķı urisem
 Ümmetüm için baña yardım kılısar
- Her velîniñ sırrı gerçi zindedir
 İllâ anıñ sırrı dâ'im bendedir
- Çünkü göçdi bu cihândan Muşafâ
 Zâr-ı efġân kıldı aşḫâb-ı vefâ

İsm-i pāk-i Muḥammed Muṣṭafā-rā ṣalavāt

- (10b) ʿAli ile ʿÖmer anda ol zamān
ʿAzm idüp Kūfeye kıldılar revān

Çünkü bunlar Kūfeye vardı revān
Kūfe ḥalkı didilüp geldi hemān

- 115 Çıkdı ḥutbe oḡudı cümle tamām
Yüzini döndürdi ḥalka ol imām

Didi Yemenden sizde var mı kişi
Var ise gelsün getürsün teşvīşi

Maşlahatım var aña şorsam gerek
Var murādım pek aña şorsam gerek

Var idi birkaç bāzırgānlar merām
Ayağı üzre ol dem ḳalkdılar olar

- (11a) Didiler biz Yemenden oluruz
Ne şorarsın buyurñuz şoriñuz

- 120 Didi ʿÖmer bunları işit ki sen
Var mıdır bir köy anuñ adı Ḳaren

Veyis adlu anda bir er var mıdır
Siz bilür misiz ki anı nicedür

Bunlar eyder bilürüz ol köyi biz
Vardur anda bir Veyis illā ki siz

Didiñüz gibi degildir o cān
Bir delüdür tutmaz aşlā bir mekān

Deve güder şahrāda yoḡdur evi
Ücretile güder anı yoḡdur yeri

- 125 Ḳuru etmeñ pārelerini alur yer

Üçret için gayrisin itmez kabûl

- (11b) Adamdan kaçar ‘aceb dîvânedir
‘Aklı yokdur hiç anıñ mestânedir

Âdemile söyleşüp itmez kelâm
Bir yabânıñ delüsüdür ol tamâm

Siz didiğîñiz degildir ol kişi
Hem yabânda deve gütmekdir işi

‘Ali ile ‘Ömer çün iştdiler sözi
‘Azm idüp andan Yemene gtdiler

- 130 Ol kırân köyin bulup izlediler
İstediler çün ol yeri buldılar

Gördiler bir şahrâda anı buldılar
İşi günde bir açık yerde o yâr

- (12a) Güne karşı bir kaya üstünde ol
Namaza тұrmuş iderdi tã‘at ol

Başı açuğ yalın ayak ol velî
Pâre pâre olmuş ayağı eli

Arkasına bir çulı geymiş hemân
Göricek anı emîrû’l-mü‘minîn

- 135 Ağlayuban didiler kim ne ‘aceb
Buncalayın kim çeker böyle ta‘ab

Tevakkuf itdiler vâfir bular
Aña mâni‘ olmayalum didiler

Göricek çün Veyis kim bunları
Döndi bunlardan yaña ol dem beri

Didi maqşüdîñiz nedir kim söyleñiz
Neye geldiñiz bu yere siz geliñüz

- (12b) Söylediler vaşf-ı hâli ne ki var
Didi bunlara kim işidiñ ey yâr
- 140 Veyis ulu çokdur bunda hezâr
Ben degülem bende yoqdur ‘aql-ı yâr
- Ben neden lâyıq olam hazrete
Bir delüyem nice irem devlete
- Didi bunlar aç elüni görelim
Açdı elin çünki bunlar gördiler
- Yâ habîba’llâh şadaqnâ didiler
Çün buyurmışdır rasül-i Kibriyâ
- Elini açup görüñ anda ne var
Vardurur bir aq beñi pes âşikâr
- 145 Ol habîbiñ kıl vaşyyetin qabül
(13a) Öyle buyurur saña rasül
- Didi nola duruñuz siz giriye
Ben birazcık varayın eylenevün
- Vaqtidir ümmetini dileyeyim
‘Afv ola günâhları yalvarayım
- Rûh-ı pāk-i Muhammed Muştafâ-râ şalavât
- Böyle deyüp aldı tacı hırqai
Bir kenâra vardı ol hülku eyü
- Qodı hırqai ve taci öñüne
Didi Rabbim saña geldim yine
- 150 Ol habîbiñ uluları ben quluñ
Gördi lâyıq hırkasiyle hem tacin
- Ol rasülüñ ‘izzetine yâ Kerîm

- (13b) Ümmetini yarlıgağıl yâ Raḥîm
 Baḳma anlarıñ şuçuna raḥmet it
 Ulusına gicesine ʿizzet it
 Böyle deyüp nâliş itdim ḥazrete
 Lâyıḳ oldu söz anuñ raḥmete
 Geldi Ḥaḳdan bir nidâ ol dem ey yâr
 Didi aña ol kerîm ü kird-gâr
- 155 ʿÂşîleri üç bölük eyleyelüm
 İkisini saña anuñ virelüm raḥmete
 Çün Veyis istedi cümlesin tamâm
 Oda yaḳma birini yâ Rabbü'l-enâm
 Bir bölügi ḳaldı ancaḳ ümmetiñ
 Gör ki nice imiş anuñ himmeti
- (14a) Üzerine vardılar ʿAli ile ʿÖmer
 Ḥikmeten şabr itmediler çün olar
 Didi Veyis bunlara cânımıñ cânı
 Siz ḳomadıñız bugün tenhâ beni
- 160 ʿÂşîlerden ḳalmaz idi hiç biri
 Cümlesiñde olurdu cennet yeri
 Bir bölük ḳalmışidi ancaḳ hemîn
 Anı daḳı yarlıgardı ol muʿîn
 Didi ʿAli ey kerem kânı ulu
 Zî-saʿâdet zî-şefâʿat baḫtlu
 Ḳo ḳalan zâlimlere gelsün belâ
 Nice müʾminlere iderlerdi cefâ
 Döndi Veyis bunlara ḳıldı suʾâl
- (14b) Nicesidür ol ḥabîb-i zü'l-celâl

165 Sever miydiñiz anı siz cān ile
Didi bunlar severidik şıdķile

Didi ađzıñuzu açuñ göreyim
Size bu sırdan ĥaberler vireyim

Bağdı bunlarıñ dişleri bütin durur
Döndi kendi dişlerini gösterdi

Yoğ idi ağzında bir dişi
Didi kim bunlara görüñ bu işi

Ol zamānda kim ĥabīb-i kird-gār
Uğud gazāsında dişini şıydılar

170 Bir mübārek dişini kāfir la‘īn
İşitdim şıymış anı kim yā emīn

(15a) Ađzıñuzda diřleriñüz hep bütin
Pes nice seversiñüz anı bugün

Dağı anı gördiñüz mi āřikār
Vaşfını cümle baña diyenüz āřikār

Döndiler kim söyle bize ol vaşfını
Anlarıñ bir bir iřitdiñ vaşfını

Didi kendiñiz görüpsüñüz ‘ayān
Bāıında bu deñlü ol nihān

175 Görmediñüz anı siz tađķīķ ile
Bunlara didi kim diñleñüz hele

(15b) Baři ‘arşda anıñ ayağı tahte’s-serāb
Bir eli mařrıķda biri mağribe vara

Hep anıñ şabzında idi bu cihān
Bunlar anı işidüp kıldı fiğān

Düşdiler ayağına yüz sürdiler
Ağlaşup dönüp de giri geldiler

Yâ ilâhî evliyânîñ izzeti
Cümlemize eyle gel sen rahmeti

180 Bunu yazdım yâdigâr olmak için
Okuyan yazana bir duâ kılmak için

Kaynakça

Argunşah, Mustafa. Kirdeci Ali Kesikbaş Destanı. Kültür Bakanlığı Yayınları. Ankara 2002.

Artun, Erman. Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı. Kitabevi Yayınları. İstanbul 2006.

Aslan, Namık. “Manzum Dini Hikâyeler ve Kirdeci Ali’ye Ait Olduğu Söylenen İki Hikâye Metni (Güvercin ve Geyik Destanları)”. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. S. 20. s. 189-207.

Devellioğlu, Ferit. Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat. Aydın Kitabevi. Ankara 1986.

Dilçin, Cem. Yeni Tarama Sözlüğü. Türk Dil Kurumu Yayınları. Ankara 1983.

Kocatürk, Vasfi Mahir. Türk Edebiyatı Tarihi: Başlangıçtan Bugüne Kadar Türk Edebiyatının Tarihi, Tahlili ve Tenkidi. Edebiyat Yayınevi. Ankara 1970.

Kuzubaş, Muhammet. Manzum Bir Destan Kitabı (Destân-ı Veysel Karânî, Vefât-ı Hz. Fâtıma, Vefât-ı Hz. İbrâhîm, Hikâyet-i Güvercin, Hikâyet-i Geyik. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / *The Journal Of International Social Research*, Volume 1, Issue 2, s. 304-340.

Ocak, Ahmet Yaşar. Veysel Karani ve Üveysilik. Dergah Yayınları. Ankara 2003.

Pala, İskender. Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü. Akçağ Yayınları. Ankara 1990.

Timurtaş, Faruk Kadri. Eski Türkiye Türkçesi. Akçağ Yayınları. Ankara 2005.